

Nr 47

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1960/61 till Bidrag till internationell hjälpverksamhet jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under tredje huvudtiteln (punkt 10, s. 19—26 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 4 januari 1960) föreslagit riksdagen att till Bidrag till internationell hjälpverksamhet för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 20 900 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 55) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 60), i vilka hemställts, att riksdagen måtte

A. besluta utvidga den svenska bistandsverksamheten i enlighet med förslag som framlagts av utredningen angående Sveriges fortsatta bilaterala tekniska bistånd till mindre utvecklade områden i den del som avser de under grupperna 1, 2 och 3 i det framlagda programmet upptagna åtgärderna i den omfattning som — efter av vederbörliga organ utarbetad prioritering — ryms inom ramen för ett från 1 750 000 till 7 950 000 kronor förhöjt anslag till Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd samt en ökning av anslaget under punkten Annan direkt svensk hjälpverksamhet (stipendier) med ett från nuvarande 400 000 kronor till 800 000 kronor förhöjt belopp och således till Bidrag till internationell hjälpverksamhet för budgetåret 1960/61 anvisa 27 500 000 kronor;

B. besluta ett väsentligt statligt stöd till den genom Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd till mindre utvecklade områden för 1961 planerade insamlingsverksamheten *antingen* genom medgivande av skattefrihet för gåvor till denna insamlingsverksamhet, varom yrkande kommer att ställas i annat sammanhang vid denna riksdag, *eller* — för den händelse förslaget om skattefrihet inte skulle vinna riksdagens bifall — genom statligt bidrag till samma belopp som insamlingen inbringar;

C. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt utredning om att utvidga de svenska insatserna till bistånd åt tekniskt och ekonomiskt underutvecklade länder genom att förbättra möjligheterna för svenska företag att etablera verksamhet i dessa områden;

D. hemställa om att en parlamentarisk delegation tillsätts med uppdrag att fortlöpande och i kontakt med Centralkommittén följa förhållandena på detta område och framlägga de förslag rörande den samlade svenska insatsen på detta område som med hänsyn till utvecklingen är påkallade,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wirmark m. fl.* (I: 150) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* (II: 184), i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte förorda, att av de medel, som från svensk sida på bilateral väg ställes till förfogande för tekniskt bistånd till underutvecklade länder, någon del må kunna användas till utrustning av redan i dessa länder befintliga, under den svenska missionen sorterande yrkesskolor och andra utbildningsanstalter och till nya sådana utbildningsinstitutioner och anstalter inom missionens ram vilka på grund av begränsade tillgångar icke kunnat förverkligas — alltefter prövning i varje särskilt fall av Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd samt att vid utväljande av stipendiater från de nämnda länderna de kontaktmöjligheter utnyttjas, som Svenska missionsrådet förfogar över,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin* (I: 190) och den andra inom andra kammaren av herr *Fälldin m. fl.* (II: 482), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära närmare prövning av möjligheterna till en utvidgad exportgarantivning för underlättande av export av svenska kapitalvaror till mindre utvecklade områden i enlighet med de i motionerna framförda synpunkterna,

dels en inom andra kammaren av fru *Renström-Ingenäs m. fl.* väckt motion (II: 106), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att ett reservationsanslag om 6 miljoner kronor anvisas för budgetåret 1960/61 för i motionen angivna ändamål samt att utbetalningar från anslaget får ske intill den 30 juni 1962,

dels ock en inom andra kammaren av fröken *Sandell* väckt motion (II: 185), vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för att en kraftigt ökad anslagsgivning till den direkta svenska hjälpen i underutvecklade länder måtte beredas utrymme i nästa års budget.

Beträffande motiveringen till yrkandena hänvisas till motionerna II: 60, II: 184, II: 482, II: 106 och II: 185.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 20 875 000 kronor.

Vid ingången av budgetåret 1959/60 stod följande medel till förfogande:	
Reservationsmedel från föregående budgetår	3 818 328
Anslag för budgetåret 1959/60	20 875 000

Summa kronor 24 693 328

Av reservationsbeloppet 3 818 328 kronor har efter den 1 juli 1959 utbetalats 893 401 kronor. Övriga utfästelser eller ännu ej disponerade belopp uppgår till 2 924 927 kronor.

Anslagen för budgetåren 1958/59 och 1959/60 ävensom de beräknade utgifterna för budgetåret 1960/61 har med hänsyn till ändamålen sammanförts under tre huvudgrupper i följande tablå.

	Budgetåret 1958/59	Budgetåret 1959/60	Budgetåret 1960/61 (förslag)
1. Multilateral teknisk biståndsverksamhet	5 865 000	17 200 000	17 225 000
2. Bilateral teknisk biståndsverksamhet	1 720 000	2 150 000	2 150 000
3. Övrig internationell hjälpverksamhet	1 315 000	1 525 000	1 525 000
Summa kronor	8 900 000	20 875 000	20 900 000

1. Multilateral teknisk biståndsverksamhet

a) Förenta Nationernas utvidgade verksamhet för tekniskt bistånd

Alltsedan 1950 har Sverige lämnat bidrag till Förenta Nationernas utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA). Detta bidrag har årligen ökat något — under de senaste två budgetåren med tillsammans 14 procent. Under de tio år, som EPTA varit i verksamhet, har de mindre utvecklade länderna genom dess förmedling kunnat tillgodogöra sig biståndet av omkring 8 000 experter på olika tekniska, ekonomiska och sociala områden, varjämte länderna i fråga beretts möjlighet att skicka ungefär 14 000 stipendiater för studier till länder med erfarenheter och kunskap att dela med sig av. Det kan nämnas, att Sverige ligger väl framme beträffande såväl expertmedverkan som skolning av FN-stipendiater. Den hjälpform, som EPTA representerar, har vunnit mycken uppskattning, inte minst emedan den administreras av det neutrala FN med gåvomedel, som i princip är anonyma och därmed går fria från varje misstanke om politiska biavsikter. Därför har också efterfrågan på EPTA:s experthjälp ökat vida snabbare än tillgången på expertis och resurser att avlöna dem med. Om de mindre utvecklade länderna skall ha utsikt att inom överskådlig tid hinna ikapp de redan industrialiserade länderna i tekniskt och ekonomiskt avseende, måste alltså utbudet av experthjälp stadigt öka.

Som alltmer betydelsefullt för en framgångsrik expertrådgivning framstår emellertid att ha tillgång till kapital för utrustning av demonstrationsprojekt och för uppförande av institutioner för teknisk och administrativ träning. Det var behovet av sådan kapitalhjälp, som aktualiserade 1958 års FN-beslut om skapandet av en specialfond för tekniskt bistånd, varom närmare uppgifter under punkt b. Sverige gav därvid ett kraftigt initialstöd genom att till fonden anslå 10 880 000 kronor, vilka upptogs i innevarande års budget. Då det förordas härefter, att anslaget till fonden bör utgå med oförändrat belopp även under budgetåret 1960/61, ehuru vissa förutsättningar som uppställdes i föl inte infriades, anser föredragande statsrådet sig inte för närvarande kunna förorda en ytterligare höjning till EPTA:s

verksamhet. Statsrådet föreslår således, att det svenska bidraget fastställs till samma belopp som för innevarande budgetår eller 4 670 000 kronor.

b) *Förenta Nationernas särskilda fond*

Såsom anförts redan i statsverkspropositionen till 1959 års riksdag utgör den särskilda fonden en utvidgning av Förenta Nationernas tekniska biståndsverksamhet och är avsedd att lämna hjälp inom områden, som är väsentliga för de mindre utvecklade ländernas tekniska, ekonomiska och sociala utveckling. Med nuvarande resurser har dock fondens styrelse kunnat tillmötesgå endast en mindre del av de ansökningar om bistånd som den mottog under 1959.

Med sitt bidrag till fonden för kalenderåret 1959, 10 880 000 kronor, kom Sverige bland givarländerna på tredje plats i bidragsskalan. Med hänsyn till att det svenska bidraget till fonden redan från begynnelsen lämnats i den proportion, som rekommenderats i och med Förenta Nationernas beslut 1958, är statsrådet icke beredd att tillstyrka någon höjning därav för kalenderåret 1960. Statsrådet föreslår därför, att Sveriges bidrag till den särskilda fonden fastställs till samma belopp som för budgetåret 1959/60 eller 10 880 000 kronor.

c) *Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)*

Ehuru svårigheter att tillgodose de till barnfonden anmälda hjälpbehoven kan förutses, är statsrådet, med hänsyn till den 20-procentiga höjningen av det svenska bidraget för kalenderåret 1959, icke beredd att tillstyrka någon höjning för kalenderåret 1960. Statsrådet föreslår därför ett oförändrat bidrag till fonden eller 1 350 000 kronor.

d) *Svenska institutets avdelning för tekniskt bistånd*

Då det är önskvärt, att Svenska institutets avdelning för tekniskt bistånd har möjlighet att i minst samma utsträckning som hittills fortsätta sin verksamhet, föreslår statsrådet, med hänsyn till den ökning i fråga om löner och omkostnader som kan väntas under budgetåret 1960/61, att bidraget höjes med 25 000 kronor till 325 000 kronor.

II. *Bilateral teknisk biståndsverksamhet*

a) *Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd*

Under hösten 1959 har en särskild kommitté, tillsatt av Centralkommittén och med dess direktiv att samla och penetrera de hittillsvarande erfarenheterna av bilateral hjälp och föreslå nya projekt för framtida svenska insatser, slutfört sitt arbete. Utredningens resultat har i december överlämnats av statsrådet till ett antal statliga myndigheter och berörda organisationer för yttrande. I avvaktan på de synpunkter som denna remissbehandling kan ge beträffande avvägningen mellan olika projekt, anser statsrådet sig för närvarande inte böra begära ytterligare medel för Cen-

tralkommitténs verksamhet. Statsrådet föreslår därför, att bidraget till Centralkommittén fastställs till samma belopp som för innevarande budgetår eller 1 750 000 kronor. Det förutsättes liksom hittills, att befintliga reservationsmedel får tagas i anspråk för aktuella biståndsprojekt.

b) *Annan direkt svensk hjälpverksamhet (stipendier)*

De goda resultat, som uppnåtts i samband med den svenska stipendieverksamheten, motiverar att denna bibehålles i åtminstone samma omfattning som under budgetåret 1959/60. Statsrådet föreslår därför, att ett oförändrat belopp av 400 000 kronor uppföres under denna post.

III. *Övrig internationell hjälpverksamhet*

a) *Flyktinghjälp*

Förutom den i det föregående nämnda höjningen av bidraget till flyktingkommissarien har Sverige under världsflyktingårets första hälft mottagit 112 flyktingar, huvudsakligen handikappade personer jämte anhöriga från läger i Österrike och Grekland. Under kalenderåret 1959 har totalt 217 flyktingar mottagits i Sverige. Beslut har vidare fattats om överförande till Sverige under januari 1960 av omkring 50 rörelsehindrade flyktingar — amputerade, förlamade och dylika fall — jämte anhöriga, sammanlagt omkring 200 personer. Totalkostnaderna för statsverket under 1959 för omhändertagandet av flyktingar i Sverige uppgår till omkring 10 miljoner kronor. Inom ramen för den svenska insatsen i samband med världsflyktingåret kommer också under perioden 27 april—7 maj 1960 ett internationellt seminarium i flyktingfrågor att hållas i Sigtuna, varvid representanter för internationella organisationer, immigrationsländer o. dyl. kommer att studera den svenska metodiken vid flyktingöverföring till nytt land och flyktingarnas inpassning i det nya hemlandet. Planerna för seminariet utarbetas i samråd med FN:s flyktingkommissarie.

Statsrådet föreslår, att under posten Flyktinghjälp upptages ett oförändrat belopp, eller 1 515 000 kronor, varav till Förenta Nationernas flyktingkommissarie 600 000 kronor, Mellanstatliga kommitténs för europeisk migration (ICEM) förvaltningskostnader 415 000 kronor, Förenta Nationernas hjälporgan för Palestina-flyktingar (UNRWA) 300 000 kronor samt annan flyktinghjälp 200 000 kronor.

b) *Katastrofhjälp och andra tillfälliga ändamål*

Då tillgängliga medel under denna anslagspost torde få anses fylla rimliga krav på beredskap, har förslag om ytterligare anslag för nästa budgetår icke upptagits.

c) *Arvoden till ledamöter i vissa nämnder och kommittéer*

Statsrådet föreslår, att ett oförändrat belopp av 10 000 kronor uppföres under denna post.

I den mån utgifterna under delposterna I—III visar sig icke komma att överensstämma med beräknade belopp, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att företaga en utjämning mellan utgiftsposterna inom ramen för disponibla medel.

Utskottet. Sverige har successivt ökat sin medverkan i Förenta Nationernas biståndsverksamhet och vid sidan härav bedrivit bilateral verksamhet. Enligt den av statsmakterna hittills godtagna huvudprincipen för Sveriges biståndsverksamhet, som vunnit stöd i vida kretsar i vårt land, har vid avvägningen mellan det multilaterala och det bilaterala biståndet, vilket senare handhaves av den år 1952 bildade Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd till mindre utvecklade länder, en betydande övervikt givits den multilaterala verksamheten.

För nästa budgetår har Kungl. Maj:t under förevarande anslag begränsat höjningen av medelsanvisningen till 25 000 kronor. Detta torde böra ses mot bakgrunden av bl. a. den anslagshöjning å inemot 11 miljoner kronor, som genomfördes föregående år och vilken avsåg Förenta Nationernas särskilda fond.

Beträffande den bilaterala biståndsverksamheten må erinras om att Centralkommittén förra året tillsatte en särskild utredning med uppdrag att samla och penetrera de hittillsvarande erfarenheterna av den bilaterala hjälpen samt att föreslå nya projekt för framtida svenska insatser. Utredningen har numera slutfört sitt arbete. Resultatet därav har av Kungl. Maj:t för yttrande överlämnats till ett stort antal statliga myndigheter och berörda organisationer. I avvaktan på de synpunkter, som denna remissbehandling kan komma att ge beträffande förslaget i stort och avvägningen mellan olika projekt, har föredragande statsrådet ansett sig icke nu böra hemställa om ökade medel för Centralkommitténs verksamhet. Enligt vad utskottet inhämtat torde överarbetningen av utredningens arbete bli färdig i så god tid, att förslag i ämnet kan föreläggas nästa års riksdag.

I motionerna I: 55 och II: 60 har i anslutning till förenämnda utredningsförslag om framtida insatser av vidgad omfattning beträffande Sveriges bilaterala verksamhet och med hänsyn till angelägenheten av att denna vidgning utan dröjsmål kommer till stånd yrkats, att förevarande anslag höjes med 6 600 000 kronor, av vilket belopp 400 000 kronor avse stipendieverksamheten. Utskottet vill i anledning härav erinra om att reserverade medel från föregående års anslag och på innevarande budgetårs anslag kvarstående disponibla medel uppgå för närvarande till drygt 2,5 miljoner kronor. Såsom statsrådet förutsatt böra liksom hittills befintliga reservationsmedel få tagas i anspråk för aktuella biståndsprojekt. Enligt vad utskottet under hand inhämtat torde det genom dessa medel och det äskade anslaget för nästa budgetår bli möjligt för Centralkommittén att utan avbräck fortsätta sin hittillsvarande verksamhet ävensom att påbörja ett begränsat antal av de i förberörda utredning angivna projekten. Ett stort antal av dessa se-

nare torde, innan de kunna igångsättas, kräva omfattande undersökningar och även förhandlingar med berörda mottagarländer. Någon ökad bidragsgivning för nästa år torde sålunda icke vara behövlig. Med hänsyn härtill och i avvaktan på resultatet av den fortsatta penetreringen av det föreliggande utredningsmaterialet anser utskottet sig icke kunna tillstyrka, att för nästa budgetår medel utöver Kungl. Maj:ts förslag ställas till Centralkommitténs förfogande. Motionerna I: 55 och II: 60 avstyrkas därför i här berörda del.

Med hänsyn till vad utskottet i det föregående anfört finner utskottet sig icke heller böra biträda yrkandet i motionen II: 185.

Enligt vad som meddelats har Centralkommittén för avsikt att år 1961 återkomma med en ny »Sverige hjälper»-insamling. Som en stimulansåtgärd i sådant syfte har i motionerna I: 55 och II: 60 förordats skattefrihet för gåvor till denna insamlingsverksamhet, alternativt ett statligt bidrag till samma belopp, som insamlingen ger. I motionen II: 106 har i samma syfte yrkats, att 6 miljoner kronor anvisas härför. Utskottet tillmäter denna insamlingsverksamhet stor betydelse och vill uttala sin förhoppning att densamma skall vinna största möjliga anslutning. Sannolikt torde statsbidrag i motionernas syfte på ett gynnsamt sätt kunna påverka denna hjälpaktion.

Då det givetvis icke låter sig göra att nu bedöma storleken av de vid insamlingen inflytande medlen och då statsbidraget ansetts böra uppgå till samma belopp som dessa medel, är det icke heller möjligt att för nästa budgetår anvisa ett för ändamålet beloppsbestämt anslag. Då insamlingen är avsedd att avslutas vid utgången av nästa budgetår, torde för övrigt ställning knappast nu behöva tagas till frågan om ett dylikt statsanslag. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att vid avvägningen av anslaget för budgetåret 1961/62 pröva det i motionerna sålunda aktualiserade förslaget. Motionerna I: 55 och II: 60, såvitt nu är i fråga, och motionen II: 106 avstyrkas alltså. Det i de förenämnda motionerna I: 55 och II: 60 framlagda alternativa yrkandet om skattefrihet berör en fråga, som enligt vad i motionerna anförts kommer att motionsvis aktualiseras i ett större sammanhang vid innevarande års riksdag. Med hänsyn härtill torde ifrågavarande yrkande icke nu böra bifallas av riksdagen.

Enligt vad utskottet inhämtat har i begränsad omfattning och under vissa förutsättningar den svenska bilaterala verksamheten förmedlats till mottagarländerna genom vederbörliga missionsorganisationer. Detsamma har också gällt beträffande utväljande av stipendiater från andra länder. Något hinder för att på här ifrågavarande områden svenska missioner utnyttjas torde alltså icke i princip föreligga. Det torde böra ankomma på Centralkommittén att efter prövning bedöma, när så lämpligen bör ske. Syftet i motionerna I: 150 och II: 184 är alltså redan tillgodosett, varför desamma icke torde föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet vill erinra om att spørsmålet om garantigivning som medel att främja exporten till underutvecklade länder var föremål för prövning av förra årets riksdag. Därvid framhölls, att frågan om i vad mån stöd till

dylika länder borde lämnas i form av exportkreditgarantier eller på annat sätt finge bli beroende av omständigheterna i de särskilda fallen men att fördelar kunde vara förenade med exportkreditgarantiformen. Riksdagen uttalade i anslutning härtill, att Kungl. Maj:t borde ha möjlighet att, om så längre fram befundes motiverat, lämna direktiv för sådant särskilt garantistöd i viss utsträckning, därvid berörda garantier borde hållas inom den av riksdagen fastställda garantiramen. För att säkra utrymme inom denna ram för en sådan mera riskbetonad garantigivning medgav 1959 års riksdag, att ett par tiotal miljoner finge av Kungl. Maj:t reserveras för ändamålet. Riksdagen framhöll, att riksdagen vore medveten om att i samband med sådan särskild garantiverksamhet uppkommande förluster finge täckas genom av riksdagen anvisade medel. Med hänsyn till vad som sålunda förekommit torde motionerna I: 190 och II: 482 icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I förenämnda motioner I: 55 och II: 60 har bl. a. hemställts om utredning rörande erforderliga åtgärder för att förbättra möjligheterna för svenska företag att etablera verksamhet i de underutvecklade länderna. Det må i anledning härav erinras om att svenska företag sedan länge deltagit i arbetet på dessa länders industrialisering genom betydande kommersiella förbindelser åt skilda håll. Affärsförbindelser, som på detta sätt byggas upp, kunna medverka till ett expanderande handelsutbyte till nytta såväl för svenska exportintressen som för de underutvecklade ländernas näringsliv. Utskottet vill i detta sammanhang vidare erinra om att vissa ansträngningar gjorts i syfte att uppnå dubbelbeskattningsavtal med berörda länder. Med hänsyn till vikten av att åstadkomma förbättrade möjligheter för svenska företag att etablera verksamhet i de underutvecklade länderna förutsätter utskottet, att denna fråga följes med uppmärksamhet av de organ, som äro verksamma på detta område, och att behövliga initiativ vidtagas i angivna syfte. Att för ändamålet tillkalla en särskild utredning finner utskottet åtminstone för närvarande knappast vara påkallat. Motionerna i här berörda del torde därför icke nu böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Centralkommitténs utredning har icke närmare behandlat frågan om avvägningen mellan bilaterala och multilaterala biståndsåtgärder. En sådan torde icke heller kunna göras på en gång utan måste bli beroende av många och i tiden växlande faktorer. Starka skäl tala för att det över huvud vore mindre lämpligt att ge någondera av de båda biståndsvägarna principiellt företräde framför den andra. Till följd härav föreslås i motionerna I: 55 och II: 60, att en parlamentarisk delegation tillsättes med uppdrag att förlöpande och i kontakt med Centralkommittén följa förhållandena på detta område och framlägga de förslag till vidgning av den samlade svenska insatsen, som med hänsyn till utvecklingen äro påkallade. Utskottet vill erinra om att i Centralkommittén är flertalet av landets stora organisationer företrädade. Densamma utgör alltså en bred och representativ bas. Ställning till den i motionerna här berörda frågan torde enligt utskottets mening lämpligen

böra anstå i avvaktan på resultatet av den pågående bearbetningen av de förslag, som Centralkommitténs förenämnda utredning framlagt.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 55 och II: 60, såvitt desamma avse ökad medelstilldelning, till *Bidrag till internationell hjälpverksamhet* för budgetåret 1960/61 under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20 900 000 kronor;

II. att motionen II: 106 icke må av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 55 och II: 60, i vad desamma avse statligt bidrag till en år 1961 planerad insamlingsverksamhet, icke må av riksdagen bifallas;

IV. att motionerna I: 55 och II: 60, i vad de avse utredning, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

V. att motionerna I: 55 och II: 60, i vad de avse parlamentarisk delegation, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VI. att motionerna I: 150 och II: 184 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VII. att motionerna I: 190 och II: 482 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VIII. att motionen II: 185 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 mars 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Gillström, Einar Persson, Thun, Holmqvist, Pålsson, Jacobsson, Rikard Svensson, Söderberg, Bertil Petersson, Palme, Anders Johansson, Mossberger, Svärd, Sundin och Lundström; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Pettersson i Degerfors, Thapper, Rubbestad, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, fröken Elmén, herr Andreasson, fru Lewén-Eliasson, herrar Heckscher och Helén.

Reservationer

1) av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén* och herr *Helén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 55 och II: 60 beträffande medelstilledningen och att därför

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 6 börjar med »För nästa» och på s. 7 slutar med »berörda del», bort ersättas med text av följande lydelse:

»För nästa budgetår har Kungl. Maj:t under förevarande anslag begränsat höjningen av medelsanvisningen till 25 000 kronor. Detta framstår som uppenbart otillräckligt både med tanke på de höjda anspråk, som ställas på Sveriges medverkan i det tekniska biståndet, och med tanke på den kontinuerliga stegring av de svenska insatserna, som skett under de senaste åren och som härigenom skulle brytas.

Beträffande den bilaterala biståndsverksamheten vill utskottet anföra följande. Centralkommitténs utredning angående den framtida utbyggnaden har nu slutförts och överlämnats för yttrande till ett stort antal statliga myndigheter och berörda organisationer. Det är redan nu uppenbart, att utredningens förslag, i vad avser den ekonomiska ramen för verksamheten, av hittills inkomna remissutlåtanden i princip tillstyrkts. Det föreslagna utbyggnadsprogrammet har utarbetats inom en av Centralkommittén tillsatt utredning med allsidig sammansättning, representerande bl. a. 44 av vårt lands stora folkrörelser och intresseorganisationer. Det har föregåtts av en grundlig utredning, som klart visar att de projekt som förordas äro synnerligen lämpade för svenska insatser och av en sådan karaktär, att de snarast böra komma till stånd. Det är här fråga om ett litet urval av elitprojekt, som sällats fram ur ett rikligt material av betydelsefulla utvidgningsplaner, ett sakligt väl underbyggt minimiprogram, som ger utrymme för ytterligare expansion. Några avgörande hinder för ett omedelbart ställningstagande till utredningens förslag torde alltså icke föreligga.

Det finns däremot flera skäl, som tala för en skyndsam medelsanvisning. De nya projekt, som Centralkommittén önskar starta, kräva i stor utsträckning detaljerade undersökningar och även förhandlingar med berörda motparländer, vilka omöjligen kunna inledas utan att man har säkerhet beträffande den ekonomiska grunden för verksamheten. Man behöver fasta garantier för att beslut kan omsättas i konkret handling, innan förhandlingar upptas med ansvariga myndigheter i respektive länder. En fördröjning, som lämnar den finansiella frågan öppen för ett år framåt, får därför allvarliga konsekvenser för hela planeringsarbetet. Härtill kommer, att den politiska utvecklingen i fattigare delar av världen — särskilt i Afrika — de senaste månaderna gått med överraskande snabbhet. Under år 1960 blir ett stort antal f. d. kolonier självständiga stater eller taga avgörande steg mot självständighet. De unga nationerna ställas inför väldiga problem, då det gäller att med egna personella resurser kunna bygga upp ett progressivt samhälle. De behöva hjälp till utbildning, tekniskt bistånd av den typ, som Cen-

tralkommittén startat i blygsam skala. Även med hänsyn härtill är ett omedelbart beslut om vidgat svenskt bilateralt bistånd av väsentlig betydelse. Utskottet tillstyrker således det i motionerna I: 55 och II: 60 framställda yrkandet om en höjning av anslaget till 27 500 000 kronor. Det till Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd utgående delanslaget bör således höjas till 7 950 000 kronor samt delanslaget till annan direkt svensk hjälpverksamhet (stipendier) höjas till 800 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 55 och II: 60, såvitt desamma avse ökad medelstillsdelning, till *Bidrag till internationell hjälpverksamhet* för budgetåret 1960/61 under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 27 500 000 kronor;»

2) av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Hechscher* och *Helén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 55 och II: 60 beträffande insamlingsverksamheten och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 7, som börjar med »Då det» och slutar med »av riksdagen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Insamlingen påbörjas redan under loppet av instundande budgetår och för att få den avsedda stimulerande effekten måste en statlig utfästelse av detta slag föreligga redan före insamlingsarbetets början. Att storleken av de inflytande medlen icke nu kan bedömas hindrar icke, att en allmän deklaration avges till förmån för ett statligt bidrag, motsvarande insamlingsresultatet. Därigenom klargörs, att förutsättningarna finnas för betydligt vidgade svenska insatser samtidigt som statsmakternas positiva intresse eftertryckligt demonstreras. Ett beloppsbestämt anslag är inte nu aktuellt för det kommande budgetåret.

Utskottet tillstyrker således det i motionerna I: 55 och II: 60 framförda förslaget, att riksdagen måtte besluta utfästa ett stöd till insamlingen genom statligt bidrag till samma belopp, som insamlingen inbringar. Härmed är jämväl yrkandet i motionen II: 106 tillgodosett.»

dels ock utskottets hemställan under III. bort ha följande lydelse:

»III. att riksdagen må i anledning av motionerna I: 55 och II: 60, såvitt nu är i fråga, besluta att som väsentligt stöd till den genom Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd till underutvecklade områden planerade insamlingsverksamheten utfästa ett statligt bidrag till samma belopp, som insamlingen inbringar;»

3) av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Hechscher* och *Helén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 55 och II: 60 beträffande utredning och att därför

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 7 börjar med »Utskottet

vill» och på s. 8 slutar med »riksdagens sida», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill betona, att ökningen av biståndet till de tekniskt underutvecklade länderna ligger i industriländernas intresse, inte minst med tanke på möjligheterna att själva upprätthålla full sysselsättning och goda ekonomiska konjunkturer. Insatser av detta slag kräva därför en internationell samordning och planering, som delvis kan ske inom ramen för OEEC:s verksamhet. Sveriges regering bör se det som en viktig uppgift att inom OEEC verka för att dessa synpunkter bli tillgodosedda. Vid en mera betydande ökning av de västeuropeiska biståndsinsatserna — delvis konjunkturpolitiskt motiverad — är det uppenbart, att de privata industriella och kommersiella investeringarna måste intaga en viktig plats. Att de spela en avgörande roll för framstegsarbetet i de underutvecklade länderna betonas ständigt från dessa länders sida. Utskottet understryker därför, att allt måste göras för att stimulera svenska företag till vidgat handelsutbyte och kapitalplaceringar i underutvecklade länder. Det har ofta påpekats, att de svenska statliga exportkreditgarantierna äro otillräckliga för detta syfte. Flera länder, såsom Tyskland och Österrike tillämpa betydligt generösare kreditvillkor, som kraftigt stimulera en för alla parter betydelsefull handelsoffensiv på dessa nya och expanderande marknader. Tiden är mogen för en allsidig utredning av härför lämpade åtgärder.

Såsom i motionerna I: 55 och II: 60 påvisats föreligga betydande hinder för en svensk investeringsverksamhet i utvecklingsländerna. Även i syfte att undanröja dessa svårigheter och att därmed förbättra möjligheterna för svenska investeringar i dessa länder är en utredning erforderlig. Utskottet tillstyrker således även i denna del motionärernas förslag om en skyndsam utredning.»

dels ock utskottets hemställan under IV. bort ha följande lydelse:

»IV. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 55 och II: 60, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam utredning om att utvidga de svenska insatserna till bistånd åt tekniskt och ekonomiskt underutvecklade länder genom att förbättra möjligheterna för svenska företag att etablera verksamhet i dessa områden;»

4) av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén* och herr *Helén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 55 och II: 60 beträffande parlamentarisk delegation och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 8 börjar med »Centralkommitténs utredning på s. 9 slutar med »utredning framlagt», bort ha följande lydelse:

»Centralkommittén framhåller inledningsvis det självklara i att en avvägning mellan bilaterala och multilaterala biståndsåtgärder — och därmed storleken av Sveriges totala bidrag till verksamheten för tekniskt bistånd — bör prövas i annan ordning och med utgångspunkt från bedömningar,

som till väsentlig del ligger utom ramen för Centralkommitténs erfarenhet'. Att pröva dessa avvägnings- och dimensioneringsfrågor är en naturlig uppgift för en parlamentarisk delegation av den typ, som föreslås i motionerna I: 55 och II: 60. Delegationen skall fortlöpande och i kontakt med Centralkommittén följa förhållandena på detta område och framlägga de förslag till vidgning av de samlade svenska insatserna, som med hänsyn till utvecklingen äro påkallade. En parlamentariskt föranledd delegation har sin stora betydelse, särskilt i dagens läge, när större ekonomiska åtaganden kunna förutses, genom att skapa förutsättningar för enighet över partigränserna om det vidgade biståndsprogrammet, dess omfattning och inriktning. På detta sätt kan de långsiktiga planeringssynpunkterna bättre bedömas med hänsyn till föreliggande behov och vårt lands möjligheter till ökade insatser.»

dels ock utskottets hemställan under V. bort ha följande lydelse:

»V. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 55 och II: 60, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att en parlamentarisk delegation tillsätts med uppdrag att fortlöpande och i kontakt med Centralkommittén följa förhållandena på detta område och framlägga de förslag rörande den samlade svenska insatsen på detta område, som med hänsyn till utvecklingen äro påkallade;»

5) av herrar *Jacobsson, Anders Johansson, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Heckscher* och *Helén*, vilka ansett att utskottets hemställan under VII. bort ha följande lydelse:

»VII. att motionerna I: 190 och II: 482, i den mån de icke blivit tillgodosedda genom vad utskottet under IV. föreslagit, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;»

6) av fru *Lewén-Eliasson*.